

Motion till riksdagen

1986/87:Jo809

Lars Werner m. fl. (vpk)

Åtgärder mot havsföroreningar

I fjolårets motion om åtgärder för att rädda Östersjön skrev vpk följande:

Östersjön är en omistlig naturresurs. Av Sveriges havsvattenresurser finns 90 % i Östersjön. Sverige har, om den vita zonen inkluderas, ca 50 % av Östersjöns areal. Sverige är således det klart största "vattenlandet" i detta innanhav. Östersjön betyder mycket ekonomiskt, socialt och kulturellt. Sveriges geografi och förbindelse med omvärlden är nära förknippad med Östersjön. Historiskt har den varit viktig för befolkningen som födokälla, transportled men tyvärr också skådeplats för krigiska uppgörelser om territorier. Idag är det mest fisket som är födokällan. För en stor del av befolkningen i de sju Östersjöstaterna är Östersjön liktydigt med fritid, sol och avkoppling.

Östersjön är världens största bräckvattenhav. Sött vatten strömmar från de stora floderna söderut i form av ytvatten ut mot Kattegatt och Atlanten. I motsatt riktning går emellertid en saltvattenström in i Östersjön då vindar och andra meteorologiska förhållanden är gynnsamma. Denna saltvattenström sker framför allt på djupare nivåer eftersom saltvatten är tyngre. Östersjöns vatten är således starkt skiktat i olika salthalter med saltare vatten nära botten. Syreutbytet mellan yt- och bottenvattnet är mycket litet. Det innebär att det inströmmade syresatta vattnet som passerar genom Öresund, Stora och Lilla Bält är avgörande för syresättningen av Östersjöns djupare vatten. Tyvärr förefaller syresättningen bli allt sämre med tiden så att stora delar av Östersjöns botten blir syrefri och därmed biologiskt död. Huvudorsaken anses vara att syreförbrukningen ökat genom den ökade produktionen av framför allt alger, som i sin tur uppstått genom allt större mängder kväve- och fosforföroreningar i Östersjön. De ofta dåliga syreförhållandena och det kalla vattnet gör också att giftiga kemiska ämnen och oljerester bryts ned långsamt.

Vpk konstaterade också att Helsingforskommissionens teknisk-vetenskapliga kommitté bedömt att "Östersjön nu mår sämre än för fem år sedan". Ingenting har sedan dess inträffat som gör att det finns underlag för en annan bedömning i dagsläget. I en annan motion uppmärksammade vpk förhållandena på västkusten i Öresund, Kattegatt och angränsande vatten. Vad som hände där har också den största betydelse för läget i Östersjön, vilket citatet ovan från fjolårets vpk-motion redan understryker. Därefter har de katastrofala "bottendödarna" inträffat, de händelser i Kattegatt som blivit en väckarklocka inte minst för dansk allmänhet och opinion.

Det brådskar alltså med åtgärder. Även om det fortfarande behövs forskning och annan uppföljning vet vi nu ganska väl varifrån de värsta gifterna och den värsta nedsmutsningen kommer. Det är övergödning och tillförsel av när-salter från jordbruk, industrier och tätorter. Det är miljögifter som DDT

och PCB. Det är utsläpp av klor från massaindustriernas blekningsprocesser. Och det är slutligen alla andra slags föroreningar som samvetslösa statsledningar, industriföretag, rederier och enskilda anser att de kan dumpa i haven utan tanke på följderna. Men det går inte längre att utnyttja havsområdena som allas sopstationer. Det som redan hänt och som forskare ser kommer att hända de alla närmaste åren, gör att även om mycket stränga åtgärder genomförs nu kommer det att ta årtal innan vattnen repar sig och ännu mycket längre tid innan en långsiktig förändring inträder. Vad som kommer att hända om ingenting görs kan var och en med en smula fantasi föreställa sig.

Det är bra att den svenska regeringen så som förutsätts i budgetpropositionen är beredd att ta internationella initiativ för att hindra nedsmutsningen av haven. Det är något som vpk för sin del länge krävt, vilket hänvisningarna ovan till partiets tidigare motioner visar. Men det får inte bli så att det som nu i budgetpropositionen endast redovisas och hänvisas till överläggningar på ministernivå, i skilda kommissioner osv. Det behövs snabba, konkreta beslut om vattnen kring Skandinavien skall kunna räddas. Därför upprepar vpk här en del tidigare framställda förslag. Ett särskilt viktigt spörsmål i sammanhanget är hoten mot sälstammen kring de berörda kusterna. Där måste omedelbart åtgärder vidtas, annars kommer det inom något decennium inte att finnas några sälar kvar i dessa vatten.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär skyndsamma initiativ i Nordiska rådet och andra internationella organ för att förbättra situationen i berörda havsområden,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att forskningsinsatserna om Östersjön bör förstärkas genom att ett havsfiskelaboratorium förläggs till ostkusten,
3. att riksdagen hos regeringen begär att ett program om reduktion av kväveutsläpp från lantbruk, reningsverk, industrier m. m. till de berörda havsområdena görs upp före 1990,
4. att riksdagen hos regeringen begär direkta och konkreta åtgärder för att rädda sälstammen kring de svenska kusterna.

Stockholm den 27 januari 1987

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Jan Jennehag (vpk)

Viola Claesson (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

Oswald Söderqvist (vpk)

Mot. 1986/87
Jo809